

К.Ш. Токтомаматов атындагы Эл аралык университетинин

Юриспруденция кафедрасы

«БЕКИТЕМ»

**К.Ш. Токтомаматов атындагы
Эл аралык университетинин
илим, эл аралык байланыштар
жана инновациялык билим берүү
технологиялары боюнча
проректору п.и.к., профессор
Т.Т. Омошев**

“ 26 ” сентябрь 2024 ж.

КОШУМЧА ПРОГРАММА

12.00.01 – укуктун жана мамлекеттин теориясы жана тарыхы; укук жана мамлекет жөнүндө окуулардын тарыхы адистиги боюнча экзамен тапшырууга изденүүчү

Кудаярова Барнохан Анваровнанын

«Кыргыз республикасында үй-бүлөлүк зомбулуктан аялдарды сактоо жана коргоонун теориялык-укуктук негиздери» аттуу диссертациясынын темасы боюнча байланышкан илимий изилдөөлөрдүн багыты менен

Бул кошумча программа диссертант Кудаярова Барнохан Анваровнанын илимий изилдөө багытын эске алуу менен 12.00.01 – укуктун жана мамлекеттин теориясы жана тарыхы; укук жана мамлекет жөнүндө окуулардын тарыхы адистиги боюнча кандидаттык минимумдун алкагында даярдалган.

«Мамлекеттин жана укуктун теориясы»

Тема 1. Мамлекет жана укук теориясынын предмети. Коомдук-укуктук илимдер системасындагы мамлекет жана укук теориясы.

Илим түшүнүгү жана илимий изилдөөнүн предмети. Илим – коомдук аң-сезимдин формаларынын бири, чындык жөнүндө объективдүү билимдердин жыйындысы мамлекет жана укук теориясынын предметинин оригиналдуулугу. Мамлекет жана укук теориясынын предмети жана изилдөө объектиси катары мамлекет жана укук, алардын пайда болушунун, өнүгүшүнүн, иштешинин, өз ара аракеттенүүсүнүн мыйзам ченемдүүлүктөрү. Мамлекет жана укук теориясынын көп кырдуу мүнөзү, мамлекет жана укук теориясы менен башка коомдук кубулуштардын байланышы. Илимдердин классификациясы (социалдык, табигый, техникалык). Мамлекет жана укук теориясынын коомдук илимдер системасындагы орду (философия, тарых, социология, саясат таануу, экономикалык теория ж. б.). Юридикалык илимдердин классификациясы). Мамлекет жана укук теориясынын юридикалык илимдер системасындагы (тарыхый, юридикалык, өндүрүштүк, прикладдык ж. б.) орду жана ролу. Мамлекет жана укук теориясы – академиялык дисциплина катары мамлекет жана укук теориясынын жалпы мүнөздөмөсү жана структурасы. Укуктук дүйнө таанымды калыптандыруу жана заманбап юристти калыптандыруу үчүн анын ролу жана мааниси.

Тема 2. Мамлекет жана укук теориясынын методологиясы

Методология түшүнүгү. Мамлекет жана укук теориясы үчүн методологиянын мааниси. Мамлекет жана укук теориясынын методологиясынын жалпы мүнөздөмөсү. Азыркы юриспруденциядагы мамлекет жана укук таануунун принциптери, алардын системасы. Мамлекет жана укук теориясын билүүнүн методдору: Мамлекет жана укукту изилдөөнүн жалпы методдору. Диалектикалык-материалисттик жана метафизикалык методдор: алардын таанып-билүү методдорунун системасындагы ролуна жана маанисине салттуу жана заманбап мамилелер ж.б. Мамлекетти жана укукту изилдөөдө логикалык, социологиялык, салыштырма, системалык-структуралык жана башка жалпы илимий методдорду колдонуу. Мамлекетти жана укукту изилдөөдө атайын (жеке илимий) методдорду колдонуу: салыштырмалуу укуктук, формалдуу догматикалык, конкреттүү социологиялык жана башка. Мамлекет жана укук

теориясын түшүнүүнүн ыкмалары: анализ, синтез, дедукция, индукция, гипотеза ж.б. Мамлекет жана укук теориясынын концептуалдык аппаратын өркүндөтүү.

Тема 3. Мамлекеттин келип чыгышы

Алгачкы коомдун ээлик кылуучу экономикасынын мүнөздөмөсү. Алгачкы коомдогу бийлик жана социалдык нормалар. Бийликти ишке ашыруунун функциялары, уюштурулушу жана формалары. Экономикалык жана үй-бүлөлүк нике мамилелерин камсыздоодо социалдык жөнгө салуучулардын ролу. Кландык уюмдун ыдырашынын себептери. Ээлик кылуучу экономикадан өндүрүүчү экономикага өтүү («неолит революциясы») коомдун катмарлануусунун, таптардын жана менчиктин пайда болушунун фактору катары. Алгачкы таптык мамлекеттердин пайда болушу. Алгачкы таптык коомдордун өндүрүштүк экономикасынын мүнөздөмөлөрү. Мамлекеттин пайда болушунун үлгүлөрү. Шаар-мамлекеттер. Мамлекеттик аппараттын пайда болушу. Салыктар жана жыйымдар. Мамлекетти түзүүнүн жолдору. Мамлекеттин пайда болушунун чыгыш жолу. Мамлекеттин түзүлүшүнүн батыш жолу. Мамлекеттин түзүлүшүнүн синтездик жолу. Ар улуттун мамлекеттүүлүгүнүн бирдей эмес өнүгүшү. Алгачкы таптык коомдордогу бийлик институттары. Мамлекеттин келип чыгышынын негизги теориялары, алардын көп түрдүүлүгү: патриархалдык теория, теологиялык теория, коомдук келишим теориясы, зордук-зомбулук теориясы, тарыхый-материалисттик теория, “кризистик чекиттер” теориясы жана башкалар.

Тема 4. Укуктун келип чыгышы

Моно-нормалар алгачкы коомдун ээлик кылуучу экономикасында социалдык жөнгө салуучулар катары. Уруксат берүүлөр, тыюу салуулар, милдеттер коомдук мамилелерди жөнгө салуу жолдору катары. Мифтерди, ырым-жырымдарды жөнгө салуучу ролу. Ээлик кылуучу экономиканын «моно-нормаларынан» өндүрүшчү экономиканын диний, моралдык жана укуктук нормаларына өтүү. Айыл чарба календарларынын юридикалык мааниси. Алгачкы таптык коомдордогу укуктун функциялары. Алгачкы таптык коомдун укугундагы таптык жана жалпы социалдык мазмун.

Тема 5. Мамлекеттин түшүнүгү жана маңызы жана мамлекеттин типологиясы

Мамлекеттин негизги белгилери жана анын концепциясын аныктоо. Мамлекет – коомдун саясий уюму. Суверендүүлүк түшүнүгү. Элдин суверенитети жана мамлекеттин суверенитети. Мамлекеттик бийлик түшүнүгү жана анын өзгөчөлүктөрү. Легалдуу жана мыйзамдуу мамлекеттик бийлик. Мамлекеттик бийликтин биримдиги жана бийликти бөлүштүрүү.

Мамлекеттин башка белгилери. Мамлекеттин маңызы жана аны түшүнүүгө болгон мамиленин эволюциясы. Мамлекетте таптык жана жалпы социалдык түшүнүк. Мамлекеттин социалдык максаты. Мамлекеттүүлүк түшүнүгү. Мамлекеттик тип жөнүндө түшүнүк. Мамлекеттердин типологиясы мамлекеттердин формациялык типологиясы илимий классификациянын бир түрү катары. Марксизм коомдук-экономикалык формациялар жөнүндө. Кул ээлик кылуучу, феодалдык, буржуазиялык жана социалисттик коомдордун мүнөздөмөлөрү. Азиялык өндүрүш ыкмасы жана анын мамлекеттүүлүгү. Мамлекеттин цивилизациялык типологиясы. Формациялык жана цивилизациялык ыкмалардын артыкчылыктары жана кемчиликтери.

Тема 6. Мамлекеттин формасы

Мамлекеттин формасы жана анын түзүлүшү жөнүндө түшүнүк. Мамлекеттин формаларынын эволюциясын жана көп түрдүүлүгүн аныктоочу факторлор. Мамлекеттин формаларынын классификациясы. Монократтык, поликраттык, сегменттик формалар. Башкаруу формасынын концепциясы. Монархия жана республика: түшүнүгү, түрлөрү, өткөн жана азыркы өзгөчөлүктөрү. Башкаруу формасынын концепциясы. Унитардык жана федеративдик мамлекеттер: жалпы мүнөздөмөсү, түзүлүш жана иштөө принциптери, түрлөрү. Империя. Конфедерация жана мамлекеттер аралык бирикмелердин башка формалары (союздар, жамааттар, шериктештиктер, ассоциациялар). Мамлекеттик укуктук режимдин формасынын түшүнүгү жана анын түрлөрү. Демократиялык режим: түшүнүгү жана түрлөрү. Түз жана өкүлчүлүктүү демократия. Антидемократиялык режимдер: түшүнүгү жана түрлөрү. Тоталитардык жана авторитардык режимдер.

Тема 7. Мамлекеттин функциялары

Мамлекеттик функциялардын түшүнүгү, алардын жалпы мүнөздөмөсү. Мамлекеттин функцияларынын объективдүү мүнөзү. Ар кандай типтеги мамлекеттердин функциялары. Мамлекеттердин функцияларынын эволюциясы. Мамлекеттин функцияларында таптык жана жалпы социалдык түшүнүгү. Мамлекеттик функциялардын классификациясы. Мамлекеттин тышкы жана ички функциялары. Мамлекеттик функцияларды ишке ашыруунун формалары жана методдору. Глобалдык проблемалар жана мамлекеттин функциялары.

Тема 8. Мамлекеттик механизм

Мамлекеттин механизминин түшүнүгү, мааниси жана анын түзүлүшү. «Мамлекеттик механизм» жана «мамлекеттик аппарат» түшүнүктөрүнүн өз ара байланышы. Ар кайсы өлкөлөрдө мамлекеттик механизмдин эволюциясын аныктоочу факторлор жана анын өзгөчөлүктөрү. Мамлекеттик органдардын системасы. Мамлекеттик органдын түшүнүгү жана

өзгөчөлүктөрү. Мамлекеттик органдардын классификациясы. Мамлекеттин механизмдеги мамлекет башчысынын орду жана ролу. Мамлекеттик аппарат (бюрократия), мамлекеттик жана муниципалдык кызматкерлер. Мыйзам чыгаруу, аткаруу жана сот бийлигинин мамлекеттик механизм уюштуруунун жана ишинин принциптери: түзүлүш тартиби, структурасы, компетенциялары. Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары, алардын мамлекеттик органдар менен өз ара аракеттенүүсү.

Тема 9. Коомдун саясий системасындагы мамлекет

Коом система катары. Коомдун саясий, экономикалык жана идеологиялык системаларынын ортосундагы байланыш. Коомдун саясий системасынын концепциясы. Коомдун саясий системасынын структурасы: анын негизги элементтери, алардын өзгөчөлүктөрү жана өз ара мамилелери. Коомдун саясий системасында мамлекеттин орду. Партиялар: түшүнүгү жана түрлөрү. Коомдун саясий системасында партиялардын ролу, алардын мамлекет жана саясий системанын башка элементтери менен өз ара аракеттенүүсүнүн формалары. Коомдук бирикмелер коомдун саясий системасынын субъекттери катары: түшүнүгү, мааниси жана түрлөрү. Мамлекеттик жана диний бирикмелер. Коомдун саясий системасында диний бирикмелердин ролу. Коомдун саясий системасында массалык маалымат каражаттары. Мамлекет менен коомдун саясий системасынын башка субъекттеринин өз ара аракеттенүүсүнүн формалары. Азыркы саясий системалардын өнүгүшүнүн негизги тенденциялары.

Тема 10. Мамлекет жана инсан

«Мамлекет – индивидуалдык» проблемасынын эки экстремалдык мамиледе чагылдырылышы: статист жана индивидуалисттик (анархист). Инсан менен мамлекеттин ортосундагы мамилелердин тарыхый эволюциясы. Коллективизмдин алгачкы формаларынан индивидуализм аркылуу жеке жана коомдук таламдардын гармониясына чейин. Буржуазиялык революциялардын доорунда ажыратылгыс жеке укуктар концепциясынын пайда болушу. Таптык укуктардын ордуна адам жана жарандык укуктар, адам укуктарын жарыялоочу негизги тарыхый документтер. Бөлүнгүс укуктар түшүнүгүнүн эволюциясы: жеке жана мүлктүк укуктардан саясий жана социалдык укуктарга чейин. Адам укуктары системасы. Укуктардын жана милдеттердин өз ара байланышы. Адам укуктарынын жана эркиндиктеринин чеги. Инсандын укуктук абалы, анын түзүлүшү жана түрлөрү. Адамдын укуктарын жана эркиндиктерин бузуунун формалары. Адам укуктарын жана эркиндиктерин бузууга каршы күрөш. Адамдын жана жарандын укуктары менен эркиндиктеринин кепилдиктери жана алардын түрлөрү (ички жана эл аралык).

Тема 11. Укуктук жана социалдык мамлекет

Укуктук мамлекет теориясынын калыптанышы жана өнүгүшү. Укуктук мамлекеттин түшүнүгү жана өзгөчөлүктөрү. Мамлекеттин мыйзамдуу жана укуктуулугунун өз ара байланышы. Укуктук мамлекеттин калыптанышынын өбөлгөлөрү. Мыйзам үстөмдүгү жана жарандык коом. Укуктук мамлекеттин принциптери: концепциясы, системасы, мыйзамдык ишке ашыруу, ишке ашыруу практикасы. Укуктук мамлекетти калыптандыруунун негизги багыттары жана жолдору. Буржуазиялык революциялардын жемиштеринен көңүлү калгандыктан, формалдуу эркиндиктин жана теңчиликтин жетишсиздигин түшүнгөндүктөн 19-кылымдын аягында пайда болгон «социалдык мамлекет» деген түшүнүк. Бакубат мамлекеттин белгилери.

Тема 12. Мыйзамдын түшүнүгү жана маңызы

Укуктун маңызынын аныктамаларынын көп түрдүүлүгүнүн себептери. Укуктук түшүнүктүн негизги концепциялары: табигый укук, тарыхый, социологиялык, марксисттик, нормативдик. Укуктун белгилери жана анын аныктамасы. Мыйзам эркиндикти ишке ашыруунун каражаты катары. Мыйзам жана адилеттүүлүк. Мыйзамдын принциптери. Укук социалдык жөнгө салуунун ченемдик системасы катары. Мыйзам объективдүү мааниде. Мыйзам субъективдүү мааниде. Мыйзам жана социалдык кызыкчылыктар. Укук жана социалдык-экономикалык система. Коомдогу укуктун маңызы жана максаты. Укук жана мамлекет. Укуктун функциялары жана алардын түрлөрү. Мыйзамдын баалуулугу.

Тема 13. Коомдук мамилелерди ченемдик жөнгө салуу системасындагы укук

Коомдук мамилелерди жөнгө салуучу концепция. Социалдык жөнгө салуучулардын түрлөрү. Социалдык-техникалык нормалар. Техникалык жана укуктук ченемдер. Азыркы социалдык нормалардын түрлөрү (адаттар, салттар, моралдык, диний, корпоративдик, саясий, укуктук, эстетикалык нормалар). Алардын жалпы мүнөздөмөсү жана байланышы. Социалдык ченемдер системасындагы укук: аракет чөйрөлөрүндө жана жөнгө салуу ыкмаларында жалпы жана конкреттүү; алардын өз ара аракеттенүүсү. Мыйзам жана дин. Мыйзам жана моралдык. Мыйзам жана корпоративдик нормалар. Мыйзам жана салт.

Тема 14. Мыйзамдуулук

Укуктук мамлекеттин түшүнүгү жана өзгөчөлүктөрү. Укуктук мамлекеттин логикалык структурасы. Гипотеза түшүнүгү, диспозиция, санкциялар. Алардын сорттору. Укуктук нормалардын классификациясы. Юридикалык практика үчүн укук ченемдерин классификациялоонун

мааниси. Ченемдик укуктук актылардын беренелеринде укук ченемдерин берүү ыкмалары.

Тема 15. Укуктун булактары (формалары).

Укуктун формасы (булагы) жөнүндө түшүнүк. «Укуктун булагы» жана «укук формасы» түшүнүктөрүнүн өз ара байланышы. Мыйзамдын мазмуну жана формасы. Мыйзамдагы үзгүлтүксүздүк жана жаңылануу. Ар кандай тарыхый доорлордо укуктун ар кандай формаларын колдонуунун өзгөчөлүктөрү. Заманбап укук булактарынын түрлөрү. Укуктук салт түшүнүгү. Адат укугу. Официалдуу салт жана официалдуу тартип. Юридикалык прецедент түшүнүгү. Соттук жана административдик прецедент. Ченемдик жөнгө салуудагы соттук практиканын ролу. Ченемдик укуктук акт: түшүнүгү жана түрлөрү. Мыйзам ченемдик укуктук актынын бир түрү катары. Мыйзамдын белгилери. Мыйзам алдындагы актылар жана жоболор. Жергиликтүү эрежелер. Ченемдик келишим укуктун формасы (булагы) катары. Жөнгө салуучу келишимдердин түрлөрү. Укуктук доктрина укуктун формасы (булагы) катары. Мыйзамдарды системалаштыруу: түшүнүгү жана мааниси. Системалаштыруунун түрлөрү: инкорпорация, кодификация жана консолидация. Ченемдик укуктук актылардын убакытта, мейкиндикте жана адамдар арасында таасири.

Тема 16. Укук системасы

Укуктук система түшүнүгү. Укуктук системанын элементтери: укуктун үстөмдүгү, укуктун субинституту жана институту, укуктун кичи тармагы жана тармагы. Укуктук жөнгө салуунун предмети жана ыкмасы укукту тармактарга бөлүүнүн негизи катары. Материалдык жана процессуалдык укук. Коомдук жана жеке укук. Укуктун жаңы тармактарын жана институттарын түзүү. Эл аралык укук. Укук жана мыйзам системасы.

Тема 17. Мыйзам чыгаруу

Укуктук билим берүү жана мыйзам чыгаруу. Мыйзам чыгаруу концепциясы. Ар кандай укук системаларындагы мыйзам чыгаруунун өзгөчөлүктөрү. Мыйзам чыгаруунун түрлөрү. Мыйзам чыгаруучу органдар жана мыйзам чыгаруу актылары. Кыргыз Республикасында мыйзам чыгаруунун концепциясы жана принциптери. Мыйзам чыгаруу процессинин этаптары. Ченемдик укуктук актыларды жарыялоонун жана күчүнө киргизүүнүн тартиби. Ченемдик укуктук актылардын убакытта жана мейкиндикте адамдардын чөйрөсүндөгү аракети. Укуктук технологиянын түшүнүгү жана милдеттери. Укуктук технологиянын каражаттары: терминдер, конструкциялар, презумпциялар, корунуштор, предудияциялар. Мыйзамдын тили. Мыйзамдык актыларды системалаштыруу концепциясы. Системалаштыруунун түрлөрү: инкорпорация, консолидация, кодификация.

Тема 18. Укуктук мамилелер

Укуктук мамилелер коомдук мамилелердин өзгөчө формасы катары. Мыйзам ченемдери жана укуктук мамилелер. Укуктук мамилелердин белгилери жана аныктамасы. Укуктук мамилелердин түзүлүшү. Анын курамынын элементтеринин мүнөздөмөлөрү. Укуктук мамилелердин мазмуну (иш жүзүндөгү, ыктыярдуу, юридикалык). Субъективдүү укук жана юридикалык милдет. Укуктук мамилелердин субъекти: түшүнүгү, түрлөрү. Укуктук субъекттердин укукка жөндөмдүүлүгү, аракетке жөндөмдүүлүгү, деликттик жөндөмдүүлүгү. Юридикалык жак. Юридикалык статус. Укуктук мамилелердин объектиси, анын белгилери. Укуктук мамилелердин объектилерин түшүнүүгө монисттик жана плюралисттик мамилелер. Укуктук мамилелердин объекти менен субъектинин байланышы: түшүнүгү, түрлөрү, мааниси. Чыныгы курамы.

Тема 19. Укуктарды ишке ашыруу

Мыйзамды ишке ашыруунун түшүнүгү, принциптери жана мааниси. Укукту ишке ашыруунун формалары: укукту тикелей ишке ашыруунун формалары катары сактоо, пайдалануу, аткаруу. Укуктук мамилелерде жана укуктук мамилелерден тышкары укуктун ишке ашырылышы. Укукту ишке ашыруунун өзгөчө формасы катары укуктун колдонулушу: түшүнүгү, мүнөздүү белгилери, укуктун колдонулушунун негиздери. Мыйзамдын колдонулушунун субъекттери. Мыйзамды колдонуу этаптары. Мыйзамды колдонуу актылары: түшүнүгү, түрлөрү, ченемдик укуктук актылардан айырмасы. Мыйзамды колдонуу актыларын түзүүгө карата талаптар. Мыйзамдагы боштуктар. Түшүнүк жана боштуктардын себептери. Мыйзамдагы боштуктарды толтуруунун жолдору: мыйзамдын аналогиясы жана укуктун аналогиясы.

Тема 20. Мыйзамды чечмелөө

Мыйзамды чечмелөө (интерпретациялоо) түшүнүгү. Мыйзам ченемдерин түшүнүү жана түшүндүрүү. Чечмелөө ыкмалары: грамматикалык (лингвистикалык), логикалык, тарыхый-саясий, системалык ж.б.. Чечмелөөнүн түрлөрү. Расмий жана расмий эмес чечмелөө. Колдонуу чөйрөсү боюнча чечмелөө: адекваттуу (сөзмө-сөз), экспансивдик, чектөөчү. Чечмелөө актылары: түшүнүгү жана түрлөрү.

Тема 21. Мыйзамдуу жүрүм-турум, укук бузуу жана юридикалык жоопкерчилик

Укуктук жүрүм-турумдун түшүнүгү, белгилери жана түрлөрү. Мыйзамдуу жүрүм-турумдун түшүнүгү жана түрлөрү. Мыйзамдуу жүрүм-турумдун объективдүү жана субъективдүү жагы. Укуктук жүрүм-турумдун

классификациясынын критерийлери жана түрлөрү. Кылмыш түшүнүгү. Кылмыштын курамы. Укук бузуулардын түрлөрү. Укук бузуулардын себептери. Окуя жөнүндө түшүнүк. Социалдык жоопкерчилик жана анын түрлөрү. Юридикалык жоопкерчиликтин түшүнүгү жана түрлөрү. Юридикалык жоопкерчиликтин негиздери. Юридикалык жоопкерчиликтин максаты, функциялары жана принциптери. Жеке, юридикалык жактардын жана мамлекеттин юридикалык жоопкерчилигинин өзгөчөлүктөрү. Юридикалык жоопкерчиликти жокко чыгарган жагдайлар. Юридикалык жоопкерчиликтен бошотуунун негиздери.

Тема 22. Укуктук аң-сезим жана укуктук маданият

Укуктук аң-сезимдин түшүнүгү коомдук аң-сезимдин формасы катары. Укуктук аң-сезимдин структурасы: укуктук идеология жана укуктук психология. Укуктук аң-сезимдин коомдук аң-сезимдин башка формалары менен байланышы. Укуктук аң-сезим жана укуктук практика. Укуктук аң-сезимдин түрлөрү жана деңгээли. Укуктук аң-сезимдин ролу жана мааниси, анын укуктук жөнгө салуунун эффективдүүлүгүнө тийгизген таасири. Укуктук маданият түшүнүгү. Коомдун укуктук маданияты. Укуктук маданияттын структурасы, анын элементтеринин өзгөчөлүктөрү. Укуктук мамлекетти калыптандырууда укуктук маданияттын мааниси: түшүнүгү жана формалары. Укуктук нигилизмдин себептери жана андан чыгуунун жолдору. Укуктук идеализм жана укуктук маданияттын деформациясынын башка формалары: түшүнүгү, мааниси, формалары.

Тема 23. Укук тартиби

Мыйзамдуулук түшүнүгү жана анын мазмуну. Мыйзамдуулук мамлекеттик жана коомдук турмуштун принциби, ыкмасы жана режими катары. Мыйзамдуулукту укуктук позитивизм жана табигый укук теориясынын көз карашынан түшүнүү. Демократиялык жана демократиялык эмес саясий режимдердеги мыйзамдуулук. Мыйзамдуулуктун принциптери жана кепилдиктери. Мыйзамдуулук жана тартип. Дисциплинанын түшүнүгү жана түрлөрү (эмгек, окуу, аскердик, технологиялык, келишимдик, финансылык ж.б.). Мыйзам жана укук тартиби түшүнүгү. Мыйзам менен тартиптин байланышы. Укук тартиби жана коомдук тартип. Мыйзамдуулукту жана укук тартибин камсыз кылууда конституциялык мыйзамдын жана мамлекеттик механизмдин ролу.

12.00.01 – укуктун жана мамлекеттин теориясы жана тарыхы; укук жана мамлекет жөнүндө окуулардын тарыхы адистиги боюнча кандидаттык экзаменди тапшыруунун кошумча (II бөлүк) программасы; «Кыргыз республикасында үй-бүлөлүк зомбулуктан аялдарды сактоо жана коргоонун теориялык-укуктук негиздери» темасында укук жана мамлекеттин изилдөө тарыхы

1. Мамлекет жана укук теориясынын предмети.
2. Мамлекет жана укук теориясынын мамлекетти жана укукту изилдеген илимдер системасындагы орду жана функциялары.
3. Мыйзам чыгаруу, аткаруу жана сот бийлиги: түзүлүш тартиби, түзүмү, компетенциялары.
4. Жарандык укукта зыян (зыян); материалдык жана моралдык зыян келтирилген.
5. Юридикалык практика үчүн укук ченемдерин классификациялоонун мааниси.
6. Коомдун саясий системасынын структурасы: анын негизги элементтери, алардын өзгөчөлүктөрү жана өз ара мамилелери.
7. Мамлекет жана укук теориясынын курамында мамлекеттин жалпы теориясы.
8. Мамлекеттин жана укуктун пайда болушунун себептери жана табигый мүнөзү (материалисттик түшүнүк)
9. Мамлекеттин келип чыгышынын теориялары
10. Мамлекеттин түшүнүгү: анын маңызы жана өзгөчөлүктөрү
11. Заманбап мамлекеттин функциялары: алардын классификациясы
12. Мамлекет менен укуктун байланышы
13. Социалдык коом: түшүнүгү, өзгөчөлүктөрү, түзүлүшү
14. Ченемдик укуктук актыларды системалаштыруу: түшүнүгү жана түрлөрү
15. Укуктун бир тармагы катары укук теориясынын мүнөздөмөсү.
16. Мамлекет жана укук теориясын билүүнүн методдору: Мамлекет жана укукту изилдөөнүн жалпы методдору.
17. Объективдүү жана субъективдүү маанидеги укук түшүнүгү
18. Коомдун укук системасы: түшүнүгү жана түзүлүшү
19. Юридикалык фактылар: түшүнүгү, классификациясы, мааниси
20. Үй-бүлөлүк укуктун түшүнүгү, предмети, ыкмасы, функциялары жана системасы.
21. Үй-бүлөлүк укуктун субъекттери. Үй-бүлөлүк укуктун субъекттеринин түшүнүгү, алардын классификациясы жана түрлөрү. Юридикалык субъектилик жана үй-бүлөлүк укуктун субъекттеринин укуктук абалы.
22. Үй-бүлөлүк укуктун булактары. Үй-бүлөлүк укуктун булактарынын түшүнүгү, алардын классификациясы жана түрлөрү.
23. Үй-бүлөлүк укук мамилелеринин түшүнүгү жана түрлөрү.
24. Үй-бүлөлүк укуктагы юридикалык фактылар.

25. Тууганчылык тушунугунун укуктук мааниси жана касиеттери.
26. Үй-бүлө укугун коргоо жолдору.
27. Үй-бүлөлүк зомбулуктан сактоону жана коргоону камсыз кылуучу субъекттер.
28. Коопсуздукту жана үй-бүлөлүк зомбулуктан коргоону камсыз кылуу.
29. Кыргыз Республикасынын Акыйкатчысынын (Омбудсменинин) үй-бүлөлүк зомбулуктан сактоо жана коргоо боюнча ыйгарым укуктары.
30. Үй-бүлөлүк зомбулук боюнча статистика жана отчеттуулуктун үй-бүлөлүк зомбулуктан коргоодо ролу.

Колдонулган адабияттардын тизмеси (ченемдик актылар):

1. 2021-жыл 5-майдагы Кыргыз Республикасынын Конституциясы (2021 жылы 11-апрелде референдум тарабынан кабыл алынган) / Эркин-Тоо, 05.05.2021-жыл. № 41 (3220).
2. 2003-жыл 30 августтагы Кыргыз Республикасынын № 201 Үй-бүлөлүк Кодекси // Эркин-Тоо № 201, 05.09.2003.
3. “Үй-бүлөлүк зомбулуктан сактоо жана коргоо жөнүндө” Кыргыз Республикасынын 2017-жылдын 27-апрелиндеги No 63 Мыйзамы // Эркин Тоо, 2017-жылдын 9-майы No 56 (2781).
4. Кыргыз Республикасынын Кылмыш-жаза кодекси 2021-жылдын 28-октябрындагы № 127 // Эркинтоо, № 122-133 (3301-3312), 16.11.2021
5. Кыргызстандын Турак жай кодекси. Реп. 2013-жылдын 9-июлундагы No 117 (КР 2017-жылдын 8-июнундагы Мыйзамынын редакциясына ылайык), Кыргыз Республикасынын укуктук маалыматтын борборлоштурулган маалымат базасы.
6. «Кыргыз Республикасындагы жарандардын ден соолугун коргоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамы 2005-жылдын 9-январындагы № 6 // Эркин-Тоо, № 3, 2005-жылдын 14-
7. Граждандык кодекс: Кыргыз Респ. Мыйзамы. 8-Май, 1996-жыл ... 15 (мыйзамдардын редакциясында.. 2-август 2017-ж.),
8. Кыргыз Республикасынын Эмгек кодекси, 4-август 2004-жыл, даанышман 106 // Эркин-Тоо, 20 август 2004-ж. №67.
9. КР Граждандык кодекси, 8-Май, 1996-жыл, озд 15 (КР Мыйзамынын редакциясында, 6-июнь, 2022-жыл № 41) // Эркин-Тоо 10-июнь, 2022-жыл
10. "Кыргыз Республикасынын Министрлер кабинети жөнүндө" Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамы, 11-октябрь, 2021-жыл ... №122 // Эркин-Тоо, 11.10.2021, 104
11. КР Мыйзамы "үй-бүлөлүк зомбулуктан сактоо жана коргоо жөнүндө" 27-апрель, 2017-жыл ... 63 // Эркин Тоо, 9-май, 2017-жыл ... 56 (2781).
12. КР Мыйзамы "үй-бүлөдөгү зомбулуктан социалдык укуктук коргоо жөнүндө" от 25 март 2003-ж №62 / Эркин-Тоо 24 04.04.2003 (күчүн жоготту 27 апрель 2017 ж)

13. Кыргыз Республикасынын "Мамлекеттик социалдык камсыздандыруу" жөнүндө Мыйзамы 17-июнь 1996-жыл // Эркин-Тоо, № 93. 03.07.1996-ж.
14. Кыргыз Республикасынын "Жергиликтүү мамлекеттик администрация жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары жөнүндө" Мыйзамы, 2021-жыл 20-октябрь, №123 Эркин-Тоо, № 109 (3288) от22.10.2021-ж.
15. "Эркектер менен аялдар үчүн бирдей укуктар менен бирдей мүмкүнчүлүктөрдүн мамлекеттик кепилдиктери" жөнүндө Кыргыз Республикасынын Мыйзамы 4-август 2008-жыл №184 // <http://cbd.minjust.gov.kg/act/properties/ru-ru/202398/20>
16. КР Мыйзамы, 5-июль, 2002-жыл, № 113 "Аксакалдар соттору жөнүндө" / Эркин-Тоо, № 52, 12.07.2002.
17. Казакстан Республикасынын Президентинин Жарлыгы 6-декабрь, 2016-жыл № 384 "2030-жылга чейин Казакстан Республикасында үй-бүлөлүк жана гендердик саясаттын Концепциясын бекитүү жөнүндө"// <http://online.zakon.kz/Document/?doc>
18. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн токтому "Уй-бүлөлүк зомбулуктан сактоо жана коргоону жүзөгө ашыруу тартиби жөнүндө" 1-август 2019-жыл, № 390 // Эркин Тоо 13 Август 2019-жыл 67
19. Кыргыз Республикасынын Эмгек жана социалдык өнүктүрүү министрлигинин буйругу №40 13-март, 2020-жыл// 01 - 18/35 13-март, 2020-жыл Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Жергиликтүү өз алдынча башкаруу жана этностор аралык мамилелер боюнча мамлекеттик агенттиктин "Уй-бүлөлүк зомбулуктан сактоо жана коргоо боюнча жергиликтүү комитеттер жөнүндө типтүү жобону бекитүү тууралуу" // <https://mlsp.gov.kg/wp-content/uploads/2021/09/prikaz.pdf>
20. Кыргыз Республикасынын Эмгек жана социалдык өнүктүрүү министрлигинин №133 25-октябрындагы 2019-жылдын жана Кыргыз Республикасынын Ички иштер министрлигинин №917 25-октябрындагы 2019-жылдын биргелешкен буйругу "Уй-бүлөлүк зомбулуктан сактоо жана коргоо чөйрөсүндө социалдык өнүктүрүү органдарынын, балдарды коргоо боюнча органдардын ички иштер органдары менен өз ара аракеттенүүсүнүн тартиби жөнүндө нускаманы бекитүү тууралуу"
21. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн токтому 2019-жылдын 1-августунда №390 "Уй-бүлөлүк зомбулук жасаган адамдар үчүн зомбулук жүрүм-турумун өзгөртүү боюнча типтүү коррекциялык ПРОГРАММА".
22. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн токтому менен бекитилген турмуштук оор кырдаалда турган балдарды жана үй-бүлөлөрдү табуунун тартиби жөнүндө жобо 22-июнь 2015-жыл №391
23. Жарандык жана саясий укуктар жөнүндө эл аралык пакт (16.12.1966-резолюция 2200 (БУУӨПтүн Башкы Ассамблеясынын 1496-пленаардык отурумунда кабыл алынган) // Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Бюллетени, ШОССТ 12, 1994.

ТОКТОМ КЫЛАТ:

1. Кудаярова Барнохан Анваровнанын 12.00.01 – укуктун жана мамлекеттин теориясы жана тарыхы; укук жана мамлекет жөнүндө окуулардын тарыхы адистиги боюнча «Кыргыз республикасында үй-бүлөлүк зомбулуктан аялдарды сактоо жана коргоонун теориялык-укуктук негиздери» диссертациясынын темасы боюнча кандидаттык экзаменди тапшыруу үчүн атайын дисциплинанын кошумча программасы бекитилсин.

**К.Ш. Токтомаматова атындагы
Эл аралык университетинин
Юриспруденция кафедрасынын
башчысы Ph.D., доцент**

Жыйналыштын катчысы

Улан уулу А.

Курстанбекова А.